

החליל פרק חמישי סוכה

יג א מיי פ"ה מלכות
שבעות הלה כ סמג
לארץ לרל שוש"ע י"ד סימן
רל סעיף ד:

תורה אור השלם

1. מנחם אדמו"ר תעשה
לי ויחבדך עליו את
עליוהך ואת שלמך את
צאנך ואת בקרך בכל
הקדש אשר אכיר את
שמי אבוא אלך
ויברכך: שמו"כ כ
2. אליהו ואחיה בני
שישאי ספרים ודושפט
בן אגילוד המוכרי:
מלכים א ד ג

רבינו הגנאל

חסידים ואנשי מעשה.
[אנשי מעשה] שלא טעמו
טעם חטא בילדותם כל
שכן ביוקדשם. (חסידים,
בעלי תשובה. הלל הזקן
כד היה חמי [לן] ערבין
בפחו, הוה אמר וכי
קילוסין דהללו צריך,
ודחבוב אלף אלפין
ישמשוניה. וכד הוה חמי
לן ערבין בכשר, הוה
אמר הכי, אי אן [לין]
מלן] [לית כאן מאן
כאן], אצ"פ שיש כמה
קילוסין לפני, חבבי עליו
קילוסין ישראל יותר מן
הכל, דכתיב ונעים זמירות
יהוה, ואהר קדוש יושב
תהלות ישראל. ר' חייא
רבה, אחרי כרישה קדם ר'
ונפסח ותרפא. לוי אחי
קידה קמי ר' ונפסח ולא
תרפא. הלל ראה גולגולת
אחת צפה על פני המים,
[אמר לן] על דאטפאך
עטיפוך דאטפך טיפוף.
הנהו תרי כושי' כו', אמר
ר' יוחנן רגלוהי דבר
איניש איתון ערבין ביה,
לאחר דמבטי מן מובלן
יתיה. כשהיה משתחוה
רבן שמעון בן גמליאל
היה נוצץ שני גידוליו,
ושוחה ונושק פניו רצפה,
ויוקף, (ומה שאין אחר
יכול לעשות כן, וזו היא
הקידה. לוי הוה מטלל
קמי דר' בתמני סכניו.
גניא אמר ר' יהושע בן
כצין שמעון בן גמליאל
בשמחת בית השואבה, לא
היינו רואין שינה בעינינו.
שעה ראשונה לתמיד
של שחר, ומשם לתפלת
השחר, ומשם למוספין,
ומשם לתפלת המוספין,
ומשם לבית המדרש,
ומשם לאכילת הלשחיה,
ומשם לתמיד [של] בין
הערבים, מכאן ואילך
לשמחת בית השואבה.
ואסיקנא מאי לא ראינו
שינה, בתרדמה, אלא שינה
כצין נמנום. ט"ז מעלות
כרי, בשעה שברה דוד
שיתין, קפא תהומא, בעא
למשטף עלמא,

אשה היתה בוררת חיימין לשמחת בית השואבה. צירושלמי
פרץ היאך צוררת האכילא מעילה דשמן ופתילה היו של
הקדש ומשני דקול ומנחם וריח אין צפן משום מעילה וקשה דצפרק
כל שעה (פסחים דף כו. וס) אמרינן עלה מעילה הוא דליכא הא
איסורא איכא וי"ל דצוררת לאו דוקא
אלא כלומר היתה יכולה לצרור
מרוצ אורה: **אם אני באן**, פירש
צונטרסם שהיה הלל אומר בשמו
של הקדש"ה אלל צירושלמי משמע
שהיה אומר על עצמו דפרץ ולקילוסין
הוא צריך כלומר וכי היה צריך
לשצמו והכתיב אלף אלפין ישמשוניה
ומשני דכנגד ישראל היה אומר ומצינו
עליו קילוסין של ישראל מן הכל שנאמר
(שמואל ב כג) ונעים זמירות ישראל
וכתיב (תהלים כג) ותהי קדוש יושב
תהלות ישראל ומינהו הא דקאמר אם
אמה תבא אל ציתי אני אבא אל ציתך
לא אפשר אלל צשכינה דהא דרש
ליה מדכתיב בכל המקום אשר אכיר
את שמי אבא אלך וברכתך:
רבי

הוא ראה גולגולת אחת שצפה על פני המים אמר לה על דאטפאך אטפוך
ומטיפך יטופון אמר רבי יוחנן רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה לאתר
דמיתבטי תמן מובילין יתיה הנהו תרתי כושאי דהו קיימי קמי שלמה²⁰ אליהרף
ואחיה בני שישאי סופרים דשלמה הוו יומא חד חזייה למלאך המות דהוה
קא עציב א"ל אמאי עציבית א"ל דקא בעו מינאי הני תרתי כושאי דיתבי הכא
מסרינהו לשעירים שדרינהו למחוזא דלון כי ממו למחוזא דלון שכיבו למחר
חזיא מלאך המות דהוה קבדא א"ל אמאי בדיחת א"ל באתר דבעו מינאי
תמן שדרתינהו מיד פתח שלמה ואמר רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה
לאתר דמיתבטי תמן מובילין יתיה תניא²¹ אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל
כשהיה שמח שמחת בית השואבה היה נוטל שמנה אבוקות של אור וזורק
אחת ונוטל אחת ואין נוגעות זו בזו וכשהוא משתחוה נוצץ שני גידוליו בארץ
ושוחה ונושק את הרצפה חזק ואין כל בריה יכולה לעשות כן וזו היא קידה
לוי אחי קידה קמיה דרבי ואיטלע והא גרמא ליה והאמר רבי אלעזר לעולם
אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה
ואיטלע ומנו לוי הא והא גרמא ליה לוי הוה²² מטייל קמיה דרבי בתמני סכניו
שמואל קמיה שבור מלכא בתמניא מזוגי חמרא אביי קמיה²³ (דרבא) בתמניא
ביעי ואמרי לה בארבעה ביעי תניא אמר ר' יהושע בן חנניה כשהיינו שמחים
שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו כיצד שעה ראשונה תמיד
של שחר משם לתפלה משם לקרבן מוסף משם לתפלת המוספין משם לבית
המדרש משם לאכילה ושתיה²⁴ משם לתפלת המנחה משם לתמיד של בין
הערבים מכאן ואילך לשמחת בית השואבה איני²⁵ והאמר רבי יוחנן אשבועה
שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו וישן לאלתר אלא הכי קאמר לא טעמנו
טעם שינה דהו מנמניא אכתפא דהרדי: חמש עשרה מעלות: אמר ליה
רב חסדא לההוא מדרבנן דהוי קמסדר אגדתא קמיה א"ל²⁶ שמיע לך הני
חמש עשרה מעלות כנגד מי אמרם דוד א"ל הכי אמר רבי יוחנן בשעה
שברה דוד שיתין קפא תהומא ובעי למשטפא עלמא אמר דוד חמש
עשרה מעלות והורידן אי הכי חמש עשרה מעלות יורדות מיבעי ליה אמר
ליה הואיל ואדברתן (מלתא) הכי אתמר²⁷ בשעה שברה דוד שיתין קפא
תהומא ובעא למשטפא עלמא אמר דוד מי איכא דידע אי שרי למכתב שם

אחספא

נענש צחטאט²⁸ דברים ונענש צשעת המאורע
נפול תורא חדד לסכינא: קמיה דרבי. צביתו שהיה נשאי ומכדין אותו לשמחו שהיה דולג תמיד צבית ישראל
ובחוליו כדאמרין צבדדים (דף ג:) יומא דמחך ציה רבי אחי פורענות לעלמא: **שבור מלכא**. מלך פרס היה: **מזוגי חמרא**. כוסות זכוכית
מלאים יין ואין היין נשפך: **רבי יהושע בן חנניה**. מן הלויים²⁹ המשוערים היה כדאמר צערכין (דף יא:) וכבר הלך³⁰ ר"י בן גודגאל
לסייע את ר' יהושע בן חנניה בהגפת דלתות: **מלקין אותו**. שנשבע לשוא ומשעה שאלת צבועה מפיו הרי הוא כשנבע על
העמוד של אבן שהוא של זה שאף זה נשבע על דבר שאי אפשר ובצבועות (דף כט:) תנן דהיינו צבועת שוא ומייצים על
זוונה מכות וכגון שהתרו בו: **צשעה שברה דוד שישין**. ולא ציטרא ליה שמשעת ימי צראשית נצברו ואי ציטרא ליה שמה
נחמלא עפר וזכרונות ואצ"ל לזכרונות: **קפא תהומא**. קץ ההפסד למעלה וילא. מורה דברול מתרגמין וקפא פתורא (מלכים ב ו:)
א"ל רב חסדא לדידיה הואיל ואדברתן מי איכא דידע כו'. דוד לא היה מורה הלכה צפני רבו איחופל והוא היה שם:

אחספא

יש מהם אומרים. היינו מושבחתא דמתני' שמשצחין להקצ"ה על
כך: **אלו חסידים**. כל חסיד היו חסיד מעיקרו: **שלא צישה כו'**.
שלא עברנו עזירה צילדותנו לצישי את זקנותנו: **אם אני כאן**
הכל כאן. דורש היה לרצים שלא יחטאו בשמו של הקצ"ה אם אני
כאן הכל כאן כל זמן שאני חפץ צבית
הזה ושיכניתי שרויה צו יהא כבודו
קיים ויצאו הכל כאן ואם מחטאו
ואסלק שכינתי מי יצא כאן: הכי
גרסינן בתוספתא הוא היה **אומר**
למקום שאני אהב שם רגלי מוליכות
אותי אם אהב תבא לצישי. ונראה לי
שאף כאן צריך לגורסה כן משום
דאמר ר' יוחנן צבתה רגלוהי דבר
איניש כו' ואי לא גרסינן ליה מאי
שייכא דר' יוחנן הכא: **שצפה על**
פני המים. שחטכו את ראשו והטילוהו
למים והכיר צו שהוא רואה ופגעו צו
עכשו לסטים כיוצא בו: **אמר לה**
על דאטפא אטפוך. על שהצפת
גלגולת של אחריים צמיס אטפוך
הפיצוך אחריים עכשו: **לסוף מעטיף**
יטופון. עוד יבא יוס ויפיצו גולגולתם
של אלו שהרגוך: **לאחר דמטעני**.
למקום שנגזר עליו למות צו משם הוא
מתבקש לטול נשמתו: **סמן מובילין**
יתיה. לשם רגליו מוליכות אותו:
תרי כושאי. על שם שהיו יפים קרי
לכו הכי: **אליהרף ואחיה**. פסוק
הוא צמלקים שהיו סופרים לשלמה:
דקא בעו מינאי. אלו מתבקשים
ממני למעלה שהגיע זמנם למות ולא
היה יכול לטול נשמתם כיון שלא נגזר
עליהם למות כי אם צשער לזו:
מסרינהו. שלמה: **לשעירים**. לשדים
שהוא היה מלך עליהם דכתיב (דה"א
כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך
שמלך על העליונים ועל התחתונים:
אמטינהו למחוזא דלון. עיר שאין
מלאך המות שולט צתוכה כדאמרין
בסוטה (דף מו:) **ערבין ציה**. לשמים
משלמין ערבותן ומוליכין אותו למקום
שמתבקש שם: **שני גידוליו**. של שתי
ידיו ונשען עליהן עד ששוחה ונושק
את הרצפה לקיים מה שנאמר כי רצו
עדיך את אצניה (תהלים קג):
וזה קידה. האמורה צבתים דאמר
מרי קידה על אפיס אין לו להשתטח
להגיע לארץ גופו אלל פניו צלצד
מי שידע ויכול לעשות כן וצדורו
של רבן שמעון לא היה אחד מעומדי
עורה יכול לעשות כן אלל הוא:
איטלע. נעשה חיגר לפי ששזוקק
גופו מאליו ואינו נשען על ידיו
צחקה לדחוף גופו למעלה נמלא כל
אונס וקיפתו על מתניו: **יתיה**. יזרוק
לשון כמטחוי קשת (צבאשתי כה): **הטיח**
דברים. צמס' תענית (דף כה) עלית וישצת לך צמרוס ואי אתה משגיח על צניך: **הא והא גרמא ליה**. נענש צחטאט²⁸ דברים ונענש צשעת המאורע
נפול תורא חדד לסכינא: קמיה דרבי. צביתו שהיה נשאי ומכדין אותו לשמחו שהיה דולג תמיד צבית ישראל
ובחוליו כדאמרין צבדדים (דף ג:) יומא דמחך ציה רבי אחי פורענות לעלמא: **שבור מלכא**. מלך פרס היה: **מזוגי חמרא**. כוסות זכוכית
מלאים יין ואין היין נשפך: **רבי יהושע בן חנניה**. מן הלויים²⁹ המשוערים היה כדאמר צערכין (דף יא:) וכבר הלך³⁰ ר"י בן גודגאל
לסייע את ר' יהושע בן חנניה בהגפת דלתות: **מלקין אותו**. שנשבע לשוא ומשעה שאלת צבועה מפיו הרי הוא כשנבע על
העמוד של אבן שהוא של זה שאף זה נשבע על דבר שאי אפשר ובצבועות (דף כט:) תנן דהיינו צבועת שוא ומייצים על
זוונה מכות וכגון שהתרו בו: **צשעה שברה דוד שישין**. ולא ציטרא ליה שמשעת ימי צראשית נצברו ואי ציטרא ליה שמה
נחמלא עפר וזכרונות ואצ"ל לזכרונות: **קפא תהומא**. קץ ההפסד למעלה וילא. מורה דברול מתרגמין וקפא פתורא (מלכים ב ו:)
א"ל רב חסדא לדידיה הואיל ואדברתן מי איכא דידע כו'. דוד לא היה מורה הלכה צפני רבו איחופל והוא היה שם:

(א) [תוספתא פ"ד ה"ב
ע"ש:] (ב) [תוספתא ס"ג,
אבות פ"ב מ"ח,
(ד) [תוספתא פ"ד ה"ג],
(ה) מגילה כב: תענית
כה, (ו) [גני הערוך
מטללן, (ז) [צ"ל דרנה],
(ח) שבעות כה, נדרים
טו, יבמות קכ"ה, (ט) [צ"ל
מי שמע וכו'] בילקוט
תהלים רמז תתע"ח וכו'
בעין יעקב, (י) מכות
יא, (כ) [דלדלחא מנחם
יא, (ל) [צברית לר:],
(מ) צפ"ח: ה"ח, (נ) [צ"ל
המסדרים, (ס) [בערכין
יא: תהא להפך מעשה
בר"י בן חנניה שהלך לסייע
בהגפת דלתות אלל ר' יוחנן
בן גודגאל וכו' ועי' רש"י
קדושין כו. ד"ה גמון וכו'
צרי"י צ"מ יא. הערוך על
נכון וע"ע רש"י צברית סג:
ד"ה יודע ע"ן].

הגהות הב"ח

(א) חמרא אם אתה תבא
אל ציתי:

גליון הש"ס

נבאר אליהרף. עין
ירושלמי פ"ט דנבלאס וסס
תחא צשיתי לןון קת:
משם אשתי יכל להשטח
המנחה. צבתות צשכין
ח"צ סימן קמ"ח היכא
כיוכל צו משם לטול נשמתו
בין הערבים משם תפלת
מנחה. ועיין צבתות
הרמ"ע סימן י"ד:

מוסף רש"י

אחרי קידה. נוצץ גידוליו
ונשען עליהם וסחה עד
שטשק את הרצפה חזק,
ומתוך שאינו יכול להשטח
על גידוליו ואין ידיו
מסייעות אותו צוקיפתו
ולכין להחליק מתניו
ומתוך כך נללע צבוקא
דאטמא (נגילה כב),
מלקין אותו. משום
שבעות שאל, דכרי שאל
אפשר הוא ומשנבע יתיה
לשקר (שבועות כה). אל:
לאחר מלקין אותו שישין,
הואיל דנדר צבדע שאין
יכול למדוד צו (נדרים
טו). בשעה שברה
דוד שיתין. יסודות של
צית המקדש, וצבתות
ירושלמי (סנהדרין פ"ח)
מצינו מימולות שם צית
המקדש, והוא יסוד צלון
יוני (מכתיב א'). קפא
תהומא. קץ ההפסד,
צבתות ירושלמי (סס)
שנאל שם חרס הצבדע
קולו ואמר לו אל טעלני
מלאך שאני כבוע על
ההפסד מיס מן תורה
שערעה כל הארץ ולא שעת
דוד לצביו וטלן (מכות
טו). אי שרי למכתב
שם. מן יתקיימו המים
ועינר משום ואצדקם את
שםם ולא תשען כן
וגי (סס).

(א) י"ל דצ"ל ית מהן אומרים
וכי אלו חסידים ואנשי מעשה
ות מהן אומרים וכו' אלל
בעלי תשובה ל"ל ועי'
בתוספתא וירושלמי ורש"י
כאן וקצ"ע.